

Háy János

Boldog boldogtalan

KÉT ÖSSZEILLÓ EMBER

Az egyik olvasó azt szeretne volna megkérdezni, hogy akkor ezt úgy kell érteni, az írónak akkor is jókedve van, amikor az írásaival elcseszi mások kedvét, de nem mert megszólalni, félt a nyilvános szerepléstől, mindig a férje szokta az ilyeneket csinálni, ügyvéd volt, neki lett kenyere a nyilvános megszólalás. Nem szólt, csak nézte az író. Biztos, az mer ilyeneket mondani, akinek tényleg semmi rossz nincs az életében. Nem kell például egy autista gyerekkel küzdenie, akiről lehet tudni, hogy soha nem lesz semmi belőle, mert az autizmussal végül is csak szépítik a szülők a sérültségét. Egyéb, a szellemi képességeire vonatkozó problémák szintén vannak vele, s hogy ez teljesen elcseszte az életét. Nem így indultak, tényleg ők voltak a társaságban azok, akik a legjobbat fogják kapni, hiszen két összeillő ember, ahogyan Szécsi Pál énekelte, s persze ironikus felhanggal ők is énekeltek, mert a barátok ezzel a produkcióval készültek az esküvőjükre, elő is adták, és nevettek rajta, hogy persze ciki, ciki, de mégis igaz.

Ők tényleg összeillenek, ők azok, akikre biztos, hogy boldog jövő vár, szépek és tehetségesek, mondta az esküvőn az egyik örömapa a másiknak. Ráadásul, mondta a másik örömapa, olyan család van mögöttük, amely meg tudja adni az első lökést, hiszen már ott várta őket egy budai lakás, amiben akár le is élhetik az életüket, de lesz abból még budai, mondjuk, sashegyi ház is, vagy minimum házrész, például a Vas Gereben utcában. És a két fiatal ennek a boldog jövőnek a tudatában indította a házasságát. Berendezték ízlésük szerint a lakásukat. A modern és a hagyományos találkozásának nevezték, mert egyszerre voltak benne korszerű, praktikusan működő bútorok, valamint olyanok, amelyek vagy örökségként a nagymamától, vagy egy Falk Miksa utcai régiségboltból kerültek a falak közé. Ez a bekezdés két régi kollégának is emléket állít: Vas Gerebennek [1823–1868] és Falk Miksának [1828–1908].

Boldog és hosszú életre számítottak, nem a régi kollégák, mert sajnos őrájuk már csak az utcanév emlékszik, hanem a házaspár. Nem mérgezték magukat annyira, mint néhány ismerősük, akiről már a húszas éveikben látszott, hogy kiszolgáltatják az egészségüket az alkoholnak vagy az ártalmas tápanyagoknak, netán a munkának. Abban a korban születtek, amikor más tudatmódosító szerek nem voltak divatban, persze, ha egy amerikai regényben szerepelnének, akkor lennének keményebb cuccok is, de ez egy magyar regény. Este, mikor lefeküdtek, és közösültek is, mert ilyen párnak érdemes közösülnie, hisz olyan boldogok önmaguktól, hogy automatikusan megjön a kedv a közösülésre. Közösültek és azt latolgatták, a barátok közül ki fog először elválni, ki fog először lecsúszni a helytelen életvitele következtében, bezzeg mi, aztán aludtak. Az alvás fontos, hogy utána kipihenten és teli jókedvvel indíthassák a napot. Az ügyvéd sokszor volt gondterhelt, mert olyan ügyekbe is belecsúszott, amelyek morálisan szembekerültek az ő elveivel, de jól fizettek, és nem akarta el-

utasítani ezt a bevételt. Amikor még az ajtóban állt, ott voltak a gondok az arcán, de amikor belépett és ránézett a feleségére, ezek a gondok rögvest elpárologtak belőle, ha egyáltalán ez az ige lefedheti azt a gyors változást, ami ott és akkor bekövetkezett.

A feleség előtt nyelvészeti karrier állt, megtehetette, a család a férjre épült anyagilag. Néha kicsit rosszul esett neki, amikor a férje ezt barátok között úgy aposztrofálta, hogy ő, mármint a feleség, megengedheti, hogy a hobbijának éljen. A kognitív nyelvészet, amely a nyelv belső szerkezetét kutatja, nem hobbi, hanem tudomány, korrigált utána, de a barátok ettől függetlenül azt gondolták, amit a férj mondott, hogy hobbi. Mikor a lakásban minden sarok megtelt kellemes és többnyire értékes tárgyakkal, és a feleség is leadta a doktoriját, sőt, már az esetleges megjelenést latolgatták egy kiadóval, sorra került a családbővülés gondolata.

Adekvátnak tűnt, hogy egy ügyfél legyen az orvosa, bár nem tudták róla, hogy milyen minőségű orvos, de jónak gondolták, mert mindent jónak, sőt kiválónak gondolták, aki és ami a környezetükbe került. S persze nem utolsósorban ingyen volt, mert a férfinak kedvezően sikerült a nőgyógyász valóperét lezavarni, amikor is a feleség, majd volt feleség, megunva a huzakodást, valamint a gyerekek érdekében, hogy ne legyen harci állapot anya és apa között, mert az minden bizonnyal megviselné a gyerekeket, belement a férfi ajánlatába. Tulajdonképpen nem az ügyvéd nyerte meg ezt a pert, hanem az anya jóindulata, hiába mondta az ő oldalán kardoskodó ügyvéd, hogy fosszuk ki, vegyünk ki belőle mindent, amit ki lehet. Nem akarom, mondta a feleség, nem akarom kicsinálni, mégiscsak a gyerekeim apja. Pedig megérdemelte volna ez a férfi, aki a páciensei közül választotta ki az aktuális partnereit, néha többet is, és nem érdekelt, hogy ez etikai problémákat vet fel. Simán leszámllázta a kezelést, és utána este igényt tartott a szolgáltatásokra, természetesen ingyen, vagy legfeljebb egy üveg bor áráért.

Eldöntöttük akkor, ugye, mondta az ügyvéd, hogy legyen gyerek. El, mondta a feleség. Lehet, hogy nem mondták ki, pláne nem ilyen hülyén, hogy el, el, csak gondolták, de mindketten tudták, mi a cél, és akkor még jobban, még többször voltak boldogok az ágyban. Ám ciklus végén a nő ugyanazt élte meg, mint korábban, elindult a mell feszülése, és lassan beindult a vérzés, aztán ömlött.

Nem sikerült, kérdezte az ügyvéd.

Nem, mondta a feleség, ebben a hónapban sem.

Nem sírt, csak belül, hogy a férje ne lássa a könnyeket, amely könnyek most összekeveredtek a vérrel és befolytak az általa használt, rendkívül jó nedvszívóképességgel rendelkező betétbe.

A terméketlenség megélése volt az első jele annak, hogy nem ők uralják a világot, hanem a világ uralja őket, hogy ki vannak szolgáltatva egy rajtuk kívüli erőnek, s ha ez nem isten, mert istenben nem hittek, az még elviselhetetlenebb, hogy a természet vagy a sors azt mondja, hogy az fog neked sikerülni, amit én sikerülni engedek, nem pedig az, amit akarsz. De nem lettek volna ők a lehetséges sikerpár, ha nem hallgattak volna az ügyfélből családi nőgyógyásszá előlépő orvosra, aki rögvest jelezte, hogy van megoldás, s felsorolta, mi mindent kell elvégezni. Persze először meg kell vizsgálni, mindkét fél termékeny-e, s ha igen, egyébként igen volt a válasz, akkor jönnek az orvosi beavatkozások, amely beavatkozások végül is csak a nyelvésznőt érintették, méghozzá fájdalmasan, mert nem kevés fájdalmas beavatkozáson kellett átesnie,

például méhkürtátfújáson, ami nem úgy szól, mint a zeneakadémián a rézfúvósok. S mit ad isten [akiben melleleg nem hittek], megtörtént a csoda, amiről a Biblia is ír, Sára esetét felemlítve, aki hatvanöt évesen vált anyává, külső beavatkozás nélkül, ha csak az agg Ábrahám behatolását nem tekintjük annak. Az ő esetükben még az a szépségfolt sem került a történetbe, hogy Ábrahám ügyvéd úr felcsinálta volna az asszisztensét, Hágárt, hogy ezzel egy oldalágat is elindítson a világba, amit azóta is nyög a zsidóság. Mégiscsak ők a kiválasztottak, gondolta a férfi, s itt magukra és nem a zsidókra gondolt [amúgy könnyen lehet, hogy a zsidókra is gondolt ezáltal, mert lehetséges, hogy zsidók voltak, csak ezt az információt nem osztja meg a szöveg, mert teljességgel indifferens, de különben nem voltak azok, vagy legalábbis nem tudtak róla, szóval csakis és kizárólagosan magukra gondolt].

A szülés nem volt zökkenőmentes, finoman szólva, de meglett a gyerek, még ha nem csupán a méhlepény, hanem a méh is odaveszett néhány hónap múlva, mert ez az ügyfélből lett családi nőgyógyász ahhoz a korosztályhoz tartozott orvosi gondolkodásban, amelynek a tagjai logikusnak érezték, hogy egy harminc évét még be sem töltött nőt kipakoljanak, ha egy óriási, de ártalmatlan miómát érzékelnek a méhben, biztos, ami biztos. Ez azt jelenti, hogy több örökös nem lesz, de egy is elég, ráadásul fiú, akivel az apa focizhat, ha nagyobb lesz, elmehet vele Fradi- vagy, mert az anyagi lehetőségei megengedik, Manchester United-meccsre, és minden pillanatban úgy nézhet rá, hogy íme a gyermek, aki továbbviszi nem csupán a génállományt, de a nevet is, valamint az ügyvédi irodát, a nem felcsinált asszisztenssel, akinek emiatt egy nyomorult gyereke sem született, így aztán nem származnak tőle senkik, még az arabok sem.

Egy év körül volt, amikor észlelték, hogy a gyerek nem úgy fejlődik, mint fejlődtek az amúgy sikertelen vagy átlagos életűnek gondolt barátok gyerekei. A fényes jövőre ítélt házaspár fényes jövője egy pillanat alatt elillant, amint megtörténtek a különböző vizsgálatok, és kiderítették, hogy a trónörökös nem fog továbbvinni semmit, csak a vele járó bajt. Hogy egy életre megpecsételődött a sorsuk, és még ő, gondolta a nyelvész, szerencsésnek mondhatja magát, mert a férje nem hagyta ott [ekkor még nem és sokáig nem, lehet, hogy aztán később, abban az évben, ami ezután a könyv után történik, mégis otthagyja, de ezt most nem lehet tudni, senki nem tudja, mi lesz az, ami még nem történt meg]. A férje nem hagyta ott, mint annyiszor teszik az ilyen helyzetbe jutott pároknál a férfiak, hogy újabb társat keressenek az életükhöz, akitől várható, hogy szülehetnek sérülésmentes gyerekeik, a nő meg cipeli a bajt egyedül tovább, orvostól orvosig, mert egy anya nem tudja ezt a terhet lerázni magáról, ahogyan gyakorta az apák teszik.

Egy barátnőjével jött egyébként erre a beszélgetésre, és vele is ment haza. Neki mondta el, hogy mit szeretett volna az írótól kérdezni, s hogy vajon egy ilyen ember, mint a tragikus élettörténeteket író szerző, tisztában van-e azzal, hogy mi az, hogy tragikus élet. A barátnő védelmébe vette az író, aztán amikor már elváltak egymástól, arra gondolt, hogy vajon a barátnőjének a gyerek miatt tragikus-e az élete, vagy amiatt, hogy ők voltak, így gondolt rá, az álompár, és egy álompárnak nem lehet elfogadnia, hogy az ő életük nem elég sikeres. Hogy tulajdonképpen az a fájdalom van bennük, ami ebben a barátnőben, hogy azért maradt egyedül, mert ő volt a fő lány a gimiben, s mindenki őt akarta, ő meg addig-addig várta a legjobb

lehetőséget, hogy végül minden lehetőséget elszalasztott. Mert azt, hogy majdnem ötvenévesen egy hetvenéves zongoristával összejött, azt azért nem tartaná sikeres életalakulásnak. Nem pusztán azzal kell elszámolnia, mint egy eleve sikertelenségre ítélt nőnek, hogy nem jött össze, hanem azzal is, hogy ő volt az, akinek a legtöbb lehetőség kínálkozott. Ő volt a tuti befutó, aki pont nem futott be. Egyszer mindenkinek letelik, gondolta, hogy előtte még el kell temetnie a zongoristát, mert minden bizonnyal ő fog előbb meghalni, aztán lesz néhány év teljesen egyedül, attól az időtől előre félt, legalább lenne valaki, mondjuk, a testvére a közelben, de az Amerikába költözött, és ott vannak azok a gyerekek is, akik, ha közel lennének, lehetnének olyanok, mintha a sajátjai volnának.

Nem, nem lesz senki mellette, meghaltak már a szülei. Nem, ekkor, mikor írom, az anyukája még élt, de ő is meg fog halni hamarosan, és így is történt, bár ezt nem részletezhetem, hiszen a regény akkor már befejeződött, csak utalhatok rá. A zongoristának még hetvenévesen is lehetett valakije, gondolta, mármint ő, de neki nem lesz senki hetvenévesen, mert hetvenévesen egy nő már nem nő, hanem nagymama, ha lehet neki unokája, de neki nem lehet, vagy csak egy roncs. Ez kibaszás a nőkel, és hiába tudja megindokolni, hogy miért, hogy ez nem szociológia, hanem biológia, mert egy férfitől a gyerekhez nem kell más, csak egy adag sperma, a nőnek viszont az egész teste benne van, s egy öregedő test ezt a feladatot tényleg nem tudja elvégezni, ez árazza le egy bizonyos kor után a nőket, de hiába tudod, ettől még kibaszás az egész. Jobb volna, ha legalább egy sérült gyereke volna, a figyelmét meg tudná osztani, és nem kéne olyan életet élnie, amiben valójában csak ő van, meg jó, hogy egyelőre benne van a zongorista. Majd ápolhatja őt is biztosan az anyukája után, az is egy feladat. Ha majd meghal, vesz egy lakhatást valamelyik otthonban, ahol legalább vannak emberek, meg van orvosi és ápolónői jelenlét. [Ez itt megelőlegezi a regény zárójelenetét. Tele vagyunk titkos utalásokkal, néha egyet-egyet felfedek.] A lakása elé ért, hallotta, hogy a zongorista játszik, pedig mondta neki, hogy este ne csinálja, mert ez egy társasház.

A nyelvésznő, aki ekkor már régen nem volt nyelvésznő, csak egy beteg gyerek anyukája, szintén hazaért. A fia már aludt, a férje még nem érkezett haza. Végül is jobb, ha nincsenek együtt, akkor van nyugalom, mert a gyerek megszületése óta nincs már az, hogy a másokra néznek és örömet jelentenek egymásnak, legszívesebben becsuknák a szemüket, ha a másik megjelenik előttük, hogy ne lássák azt az embert, aki mondhatni ludas [már ha értjük, ez mit jelent] abban, hogy ez a teher rádőlt az életükre.

Az író, mikor felajánlotta, hogy kérdezzen a közönség, látta, hogy ez az általa nem tudottan, de valójában tragikus sorsú nő kérdezni akar valamit, ott volt a fejében, hogy szól neki, hogy mondja nyugodtan, de egy másik kérdés elterelte a figyelmét, csak egy pillanatra tévedt oda a tekintete, amikor a közönség már tapsolt, úristen, gondolta, az a nő velem egyidős. Nem tartotta egyidősnek magát a vele egyidős emberekkel, de a racionalitás, ami íróként szükségszerűvé tette, hogy mindig tudatában legyen annak, hogy az idő által számára kijelölt hely hol van, hol van az, ahonnan látja a világot, mert mint többször hangsúlyozta, hiteles műalkotásra csak így van esély, persze biztosíték így sincs. Nem értelmezheti félre magát, mint azok

az idősök, akik nevetséges viseletben páváskodnak, mintha nem is múlt volna el a gyerekkoruk óta mondjuk ötven vagy hatvan év. Neki egy ilyen félreértelmezés művésziileg a pusztulás. Ez mindig szembesítette a korával, s ennek következtében a korosztályával. De ez végül csak arra szolgált, hogy megerősítse benne az öntudatot, hogy nem véletlen akarja őt az a könyvtárosnő, aki aktuálisan van, és persze legalább húsz évvel fiatalabb, mint ő. Azért akarja, mert ő még nem néz ki úgy, mint azok, akik vele egyidősek. Így is viselkedett, magázta a vele egykorúakat, és megkérte a gimnazistákat, hogy nyugodtan tegezzék, akik persze nem tudtak mit kezdeni ezzel a bizalmaskodó ajánlattal, nem szoktak ilyen idős embereket tegezni, legfeljebb a nagyszüleiket, mert a szüleik fiatalabbak voltak, mint az író.

Kris bevonása Jeruzsálembe

Somogyi Gyula